

(NE)LINIȘTEA UNEI FALSE METROPOLE

A sosit și mult așteptatul moment al plecării. Cu toate că era o zi caniculară de țî-era milă să scoți și o piscică afară din casă, noi, împodobiți cu bagaje precum brazii de Crăciun, așteptam în fața Radio Vest din Timișoara mașina ce ne va duce la Sebiș. Nu mai fusesem niciodată acolo, așa că o grămadă de iluzii îmi treceau prin minte. Roțile mașinii sfârâiau pe drumul găunos și totuși, pentru mine, mașina aproape că stătea pe loc.

O multitudine de gânduri mă frământau. Cu cât ne îndepărtam mai mult de Timișoara, cu atât mai mult nerăbdarea creștea. Imaginea localității începuse să mă obsedeze. Nu mai știam ce să cred. Sebișul mi se dezvăluia în diverse ipostaze. Când un oraș modern cu blocuri multe, când unul micuț, cu oameni cumsecade și clădiri învechite de negura timpului. Ba mă vedeam înconjurată de dealuri acoperite de păduri, ba înotând într-un minunat lac de munte, care parcă mă răcoreau, ajutându-mă să uit de calvarul călătoriei.

În sfârșit, după o lungă și obositoare călătorie, am ajuns în Sebiș. Mare mi-a fost surprinderea să descopăr micuțul oraș de la poalele Muntelui Codru-Moma. O liniște deplină învăluia mirificul peisaj din Țara Zarandului. Stufosul păduri ce împodobesc vârfurile Drocea și Piatra Păcurarului ne încântau vederea. În rest, liniște și iar liniște. Nimic nu se întâmplă. Până și șoseaua este liberă. În centru ce mai mișună lumea. Și, asta, seara, când tinerii localnici neavând ce să facă se întâlnesc la un "pahar de vorbă". Băncile, care tronează ziua goale, sunt acum pline de lume. Centrul, mai corect spus, locul consacrat ca fiind centrul orașului, este suprapopulat. Nu însă pentru multă vreme. Începând cu miezul nopții, liniștea se așterne din nou peste localitate.

Iar asta, zilnic, până joia, când renumitul târg al sebișenilor mai scoate lumea afară din casă. Forfotă, mai multe mașini...un pic de viață. Sebișul și-a revenit, îmi zic. Degeaba, doar joia până la prânz - și asta dacă nu cumva se va pierde și acest obicei, precum s-a întâmplat și cu celelalte. Pierderea tradiției este noul obicei al sebișenilor !

Tot ce, altădată, făcea fama localnicilor, acum nu mai există. Singura mândrie a sebișenilor a rămas "această minunată zonă binecuvântată de Dumnezeu" ne-a mărturisit cu nostalgie și un ușor tremur în glas o bătrânică născută pe aceste meleaguri.

Falsa imagine a unei metropole, cu universitate, liceu renumit, două radiouri și viață culturală intensă, a fost înlocuită de aceea a unui oraș aparent lipsit de viață. Doar Valea Deznei curge agitată printre bolovani. Nu se va da bătută. Luptând, parcă, împotriva tăcerii, neliniștea apei pare că ar avea ceva de spus...

MIHAELA NISTOR
Universitatea Banatului Timișoara

Komparacija standarda

Rumunija i Jugoslavija su ušle u su u fazu u kojoj treba da razviju svoju ekonomiju, da povećaju standard i da na taj način olakšaju stanovnicima život. Iz iskustva drugih zemalja znamo da je to dug i naporan put. Vlada obe zemlje uvela je poreze koje prosečna porodica jedva može da plati jer je potrebno da se popuni u što kraćem roku siromašan budžet. Ali, da li je to jedini način se povećava budžet? Da li političari znaju koliko je teško živeti danas? Izgleda da ne. Možda misle da je bolje da neko vreme trpimo (možda godinama) da bi nam život postao bolji i onda ćemo biti srećni dok nas zdravlje služi. Postavlja se pitanje da li ćemo doživeti to 'bolje vreme'. Možemo zaključiti da su oni veoma religiozni ljudi, jer to mnogo liči na hrišćansku interpretaciju života – ako budemo živeli i radili teško (pogotovo ako budemo plaćali porez) posle smrti ćemo otići na bolje mesto.

Cene pokazuju da će 90% stanovništva otići u raj, jer prosečna četvoročlana porodica ne-može da kupi sve što joj je potrebno. Prosečna plata je u Rumuniji 1625000,00 a u Jugoslaviji 100000 leja, što nije dovoljno za normalan život. Jugoslavija ima mnogo niži standard nego Rumunija jer su cene prehrambenih proizvoda na istom nivou, ali je odeća ovde jeftinija i do 50%. Na primer u Rumur hleb košta oko 8000 leja, mleko 7000, svinjsko meso 110000 leja. U Jugoslaviji hleb je oko 6500, mleko 12000, a svinjetina 100000 leja.

Iz priloženog možemo zaključiti da je stadard u obe zemlje veoma nizak, teško je živeti, ali se svi nadamo da će doći neka bolja vremena gde će naša deca zajedno sa nama živeti bolje.

JELENA MILIČEVIĆ
Univerzitet u Beogradu

Do,
learn,
like!

Orașul fără tineri

Cuadratura cercului

Fenomenul migrării tinerilor din zona rurală spre cea urbană a fost și este încă o problemă în întreaga țară. La oraș, șansele unui trai mai bun, mai confortabil sunt clar superioare celor de la sat. Cu aceeași situație se confruntă și orașele mai mici care în perioada comunistă depindeau de exploatarea unei singure ramuri industriale.

Odată cu schimbarea sistemului politic, strategia economică a suferit schimbări radicale. Au fost sacrificați foarte mulți oameni cu o pregătire profesională de o foarte bună calitate. Acesta este și cazul orașului Sebiș. Dacă, în perioada comunistă, această zonă reprezenta o atracție turistică, un centru de exploatare a pietrei și a marmurei de foarte bună calitate, un nume în domeniul pielăriei, acum Sebișul seamănă din ce în ce mai mult cu un oraș fantomă.

Numărul șomerilor este foarte mare, fapt care face o gaură serioasă în bugetul local. O serie de decizii luate prematur și de investiții care nu au fost finalizate (așa cum este cazul complexului, început dar nefinalizat, din centrul orașului) a epuizat mare parte din resursele locale și nu numai.

Speranța salvării acestui orașel, despre care localnicii spun ca odată a fost foarte frumos, stă în tinerii care au parte de o educație foarte bună.

Majoritatea absolvenților liceului din Sebiș sunt admiși la facultățile din orașele mari: Arad sau Timișoara. Acesta este, de fapt, doar primul pas spre „pierzanie”: tinerii părăsesc Sebișul și ajung într-un mediu în care întrevăd mai multe șanse pentru viitor. Mulți au plecat deja în afara țării. De fapt, localnicii chiar se mândresc cu asta. Oare chiar nu simt pericolul care paște acest oraș ?

Cei care au rămas în Sebiș au ajuns să se resemneze, să accepte ideea că aici sunt din ce în ce mai puține lucruri de făcut; tinerii își petrec timpul liber în baruri, iar numărul celor care abuzează este în creștere. Chiar dacă, până acum, numărul infracțiunilor nu este îngrijorător, în viitor, condițiile sociale pot favoriza și dezvoltarea „criminalisticii locale”.

Sebișenii se confruntă cu un cerc vicios: fără bani nu-și pot păstra tinerii, fără tineri, orașul moare.

O realitate care doare, dar pare să fi fost deja acceptată aici.

GABRIELA GLIGOR
Universitatea Hyperion București

The new projects for old Sebis

Sebiș for ever

Sebis is a small town settled in west part of Romania, 160 km away from Timisoara and has over 7 225 inhabitants. Young people who are always looking for fun and good time don't have so many opportunities to spend hot summer evenings in an exiting way in this community. They can only go to the discotheque, which is open during the weekend and to the several bars, which close around 11 PM.

Also long time ago in the town it was a cinema but the local mayor decided to demolish the old building and instead of it to build a new one. The new, modern construction will be used for local administration offices.

That happened in 1993. Since then they are working to the new building but they didn't finished yet.

The future administration building is located in the center of the town like a splinter in yours fingers. The local official institution already spent 15 billion lei and had to stop working on it 3 years ago because the budget was insufficient. Since then, they just put some whetstones and final polish to look better because of a music pop rock festival which was in Sebis in July last year. This was the last work that has been done.

Of course, they had also another project to build a new, modern and bigger cinema but to promote that idea they need more investors and sponsors, which haven't been founded yet. Because of that, young people will have to be satisfied with what they already have.

Other projects that need less money will become a reality very soon and the youth will enjoy 3 tennis courts and a swimming pool. It seems like that this little community is going to be much more attractive in a short while!

SANDRA ADAM
Radio Novi Sad

Este sau a fost...

“Să faci orice, dar să nu superi pe nimeni” au fost cuvintele prin care învățătorul încerca să ne explice ce este democrația.

Aveam doar opt ani pe atunci și-mi amintesc că se discuta intens despre comunism pentru că se dorea căderea acestuia de la putere.

Oamenii se săturaseră să stea în stradă, pe la cozile magazinelor, pentru a-și ridica rația. Voiau lumină în casele lor, la orice oră din zi sau din noapte. Cu toții își doreau să trăiască mai bine, să fie independenți, dar acest lucru era imposibil. Atunci când li se impunea să nu facă ceea ce-și doresc. Pentru toate acestea și-au găsit un țap ispășitor, iar odată cu lichidarea lui, în decembrie 1989, au început să viseze la o viață mai bună.

Dar este adevărat că trăim mai bine decât au trăit bunicii noștri ?

Lumea comunistă e privită de oameni ca o închisoare a vieții pentru că îți fură libertatea psihică, iar democrația înseamnă pentru ei dreptul de a gândi liber și de a face orice atâta timp cât ceea ce gândești sau faci nu-i afectează pe ceilalți.

În ceea ce privește democrația, mulți dintre oameni iau însă în considerare doar prima jumătate a definiției ei, pentru că fac tot ce vor și nu țin cont de cei din jur. Se fac că muncesc, așa cum șefii lor se fac că-i plătesc, în vreme ce în comunism, fiecare muncitor era capabil să-și întrețină familia din salariul pe care-l câștiga în fabricile care existau atunci și nu mai există astăzi. E adevărat că s-au deschis noi întreprinderi, dar s-au închis de trei ori mai multe; s-au construit noi clădiri, dar pentru autorități, iar acest lucru nu-l ajută cu nimic pe cetățeanul de rând, care dorește cu adevărat să muncească și care e nevoit să plătească trei sferturi din salariu pe întreținere, în cazul în care are un salariu, iar dacă nu, să fie nevoit să locuiască în stradă cu familia.

Orice cetățean ieșea liniștit din casă înainte de '89. Autoritățile locale se preocupau în permanență de siguranța lui atâta timp cât nu venea cu idei în contradicție cu ale conducerii.

Acum ești liber să-ți spui părerea despre orice, dar nimeni nu e capabil să te apere. Semenii noștri sunt jefuiți chiar în fața noastră, dar nu facem nimic. Ne spunem: “există poliție!”. Vedem cum unii fură de la o firmă de stat dar nu ne amestecăm în astfel de treburi pentru că nu ne privesc pe noi. Privesc statul, adică nu privesc pe nimeni pentru că statul este de fapt poporul care stă și privește liniștit.

Nu păstrăm curățenia în oraș deoarece există oameni care se ocupă cu așa ceva, dar avem pretenția ca orașul nostru să fie curat. Nu luăm nici o decizie în favoarea copiilor maltratați sau chiar abandonati ce trăiesc în hoteluri care nu au trei, patru sau cinci stele ci milioane de stele pe care le privesc pe cer noaptea când se culcă și pe care încearcă să le numere pentru a adormi cât mai repede din dorința de a visa măcar că fac parte dintr-o familie care să-i iubească și să le ofere tot ce au nevoie.

Când am vrut un trai mai bun, am fost convinși că vom avea mai multe drepturi și mai puține obligații. Drepturi avem multe, dar teoretic, pentru că degeaba ele există dacă nimeni nu ți le respectă, nici măcar statul. El are reprezentanții săi dar aceștia, ori nu cunosc legile, ori nu vor să se implice în rezolvarea problemelor cetățenilor.

De aceea, oamenii vor să părăsească țara, pentru că știu că într-un loc unde se trăiește necitit ei nu se pot realiza. Mulți îi condamnă pentru acest lucru, îi numesc chiar antiromâni, dar puțini știu că a fi un român adevărat înseamnă a fi un bun cetățean, înseamnă să nu furi, să respecti legile și pe cei care le respectă.

ADINA GREC
Centrul de Jurnalism Sebiș

SEBIȘ - LOC DE ATRACȚIE PENTRU TURIȘTI ?!

Viitorul ca intenție

Potențialul turistic al zonei Sebiș a cunoscut adesea urcușuri și coborâșuri.

Înainte de 1989, atât hotelul din Sebiș, cât și hotelurile din stațiunea Moneasa s-au bucurat de un mare aflux de turiști români și străini, care veneau aici pentru a se relaxa sau pentru tratament, în peisajul fără egal de la poalele Munților Codru Moma. Lucrurile s-au schimbat acum radical. În ce mod și de ce, am aflat de la domnul doctor Tiberiu Danciu, unul dintre „împătimitii” locului...

„Ca oraș, susține domnul Tiberiu Danciu, Sebișul deservea din mai multe puncte de vedere stațiunea balneo-climaterică Moneasa. În momentul de față, practic, hotetul din Sebiș nu mai funcționează.

Moneasa, denumită cândva „Perla Munților Apuseni”, avea o bază de tratament cum nu exista în țară ! La ora actuală, această bază este distrusă.

Din fondurile cooperatoarelor s-a construit, aici, un hotel, ce deservea C.A.P.-urile din întreaga țară. El nu mai există.

Stațiunea Moneasa a fost extraordinar de solicitată de județele din sudul și sud-est-ul țării !

În perioada imediat următoare Revoluției din 1989, pavilionul vechi, Pavilionul numărul 1, a fost devastat, deși acesta trebuia să rămână ca piesă de muzeu. Era dotat cu băi turcești, totul era în marmură și faianță, robinetele și dușurile erau din alamă. Există și un bazin de înot, dar totul a fost distrus...”

L-am întrebat pe domnul Danciu dacă apreciază că aceste distrugerii se datorează mentalității oamenilor din acel moment. „Dacă mentalitatea oamenilor ar fi fost alta, sunt sigur că tot acest patrimoniu nu ar fi fost devastat”, a răspuns interlocutorul nostru.

Pentru a aprofunda subiectul, am solicitat și poziția autorităților locale. Viceprimarul orașului Sebiș, domnul Teodor Toma ne-a sugerat că are încredere în viitor: „Cred că știți că stațiunea Moneasa este privatizată în proporție de 90%. Domnul primar a luat legătura cu domnul Bercea, căci dânsul este, acum, patronul, și, deocamdată, ei au personal pentru promovarea turismului, dar nu și-au manifestat dorința de a colabora cu Primăria”. Scurt și la obiect !

Cine spunea că drumul spre iad e pavat cu așteptări și bune intenții ?...

ALINA DINA
Universitatea Banatului Timișoara